

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. van de staatssecretaris mw. dr. G. Uslu
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

ONDERWERP	Uittreding Rijk uit Het Utrechts Archief: juridisch bestuurlijk dilemma voor achterblijvende partners	TELEFOONNUMMER	+31634279519
		E-MAILADRES	charlotte.dijkstra@provincie-utrecht.nl
DATUM	14-02-2023	DOMEIN/OPGAVE	BDO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1517758143-370	TEAM	BEI
VAN	het college van de gemeente Utrecht en het college de provincie Utrecht		

Geachte mevrouw Uslu,

Eerder hebben wij u in februari 2022 een brief gestuurd als bezorgde partners van de gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief (HUA). Onze zorgen gingen over de voorgenomen uittreding van het Rijk uit de gemeenschappelijke regeling en het ingewikkelde transitieproces waar we samen voor staan. Deze zorgen hebben wij nog steeds en zijn niet weggenomen na uw brieven (d.d. 26 april 2022, d.d. 25 november 2022 en d.d. 17 januari 2023) en het gesprek dat wij hadden met uw directeur Media en Creatieve Industrie bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, afgelopen december.

De uitkomst van dit gesprek bevestigt ons gevoel dat de belangen van de achterblijvende partners (en mede-eigenaren) in de 11 Regionaal Historische Centra (RHC's) niet goed worden meegenomen en meegewogen bij de aanpak van dit dossier. Andere achterblijvende RHC-partners beginnen zich ook te realiseren dat uw voornemen tot uittreden complexer en ingrijpender is dan aanvankelijk gedacht en gepresenteerd. De door u en met name ook door uw voorganger gezette stappen en acties in het uittredingproces zijn gericht op het waarborgen van de belangen van het Rijk en de RHC-organisaties en niet op die van de decentrale overheden die achterblijven in de gemeenschappelijke regeling. Ons inziens is dit ingewikkelde traject van uittreding en transitie gebaat bij een aanpak waarin alle direct betrokkenen een plek hebben en gehoord worden. Hierin moeten de procedurerestappen helder zijn en zal er ook rekening gehouden moeten worden met (proces)planning van de deelnemers die gezamenlijk tot een nieuwe samenwerking moeten komen.

In voorbereiding op uw voorgenomen besluit hebben wij het adviesbureau Berenschot gevraagd om de impact en gevolgen van de uittreding gedetailleerd en scherp in kaart te brengen voor de achterblijvende deelnemers (de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht). Dit heeft geresulteerd in de rapportage 'Toekomstscenario's voor de organisatie van Het Utrechts Archief'. Deze treft u aan als bijlage.

De ambtelijke ondertekende OCW brief (kenmerk: 35659092) aan het AB HUA van 14 februari jl lijkt een afwijkende juridische redeneerlijn te bevatten. Onze juristen bestuderen momenteel deze brief om een reactie te formuleren. Hierin zullen we ook de achterblijvende partners van de andere RHC's betrekken.

De belangrijkste conclusie van de Berenschot rapportage is dat uw keuze om uit de gemeenschappelijke regeling te treden ons (de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht) achterlaat met een bestuurlijk-juridisch dilemma. Doordat het Rijk uit de regeling treedt, en alleen voor het beheer van de rijksarchieven nog financieel wil blijven bijdragen via een specifieke uitkering (SPUK), worden wij als achterblijvende partners gedwongen om voor onze nieuwe toekomstige samenwerking een keuze te maken tussen twee slechte opties:

1. we kiezen voor het voorzetten van de gemeenschappelijke regeling in een sterk aangepaste GR-constructie die voor de achterblijvende deelnemers aan de GR leidt tot minder grip op de organisatie, een ingewikkeld bestuurlijk model en meer juridische risico's voor de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht;
2. we kiezen voor integratie van HUA in de gemeentelijke organisatie, maar dit heeft financiële gevolgen, kost tijd, menskracht en energie, en levert veel onzekerheid op voor HUA en de medewerkers.

Daarnaast blijven er in beide scenario's richting de toekomst -los van juridische risico's- zowel financiële (o.a. aanpassingen SPUK, hogere structurele bijdrage door eigen e-depot) als bestuurlijke risico's (o.a. digitale transformatie RHC's) gelden. Hier dienen aanvullende en wat ons betreft ook juridisch bindende afspraken over gemaakt te worden. Een bestuursakkoord/-afpraak zoals nu wordt voorbereid is zoals u weet niet juridisch bindend.

Zoals ook in onze vorige brief (d.d. 14 februari 2022) gemeld, ontstaat door de uittreding een situatie waar wij als achterblijvende partners slecht mee uit de voeten kunnen. De bijgevoegde rapportage van adviesbureau Berenschot onderschrijft dit. Daarom hebben we liever dat het Rijk helemaal niet uittreedt en dat u terugkomt op uw besluit waarin de partners van de RHC's per 1 januari 2025 niet langer gebruik mogen maken van de e-depotvoorziening van het Nationaal Archief.

Het bijgevoegde position paper van de gemeente Utrecht (namens de achterblijvende partners) schetst onze zorgen hierover: grote opgaven en wettelijk ontwikkelingen zetten het uitvoeringsvermogen van de gemeente en provincie onder druk. Daarom is het van belang dat we op landelijk niveau hierin goed blijven samenwerken, elkaar versterken en van elkaar leren. Zodat we niet telkens op nieuw het wiel uit vinden.

De aangekondigde uittreding van het rijk uit de RHC's is dan ook een stap in de verkeerde richting en onnodig kostenverhogend voor het RHC stelsel: het gaat niet uit van het principe om de krachten te bundelen en het nastreven van een gezamenlijk doel. De beweging naar meer fragmentatie van de regionale archieven biedt ook al geen meerwaarde voor burgers, die op nog meer plekken moeten gaan zoeken om relevante stukken te achterhalen.

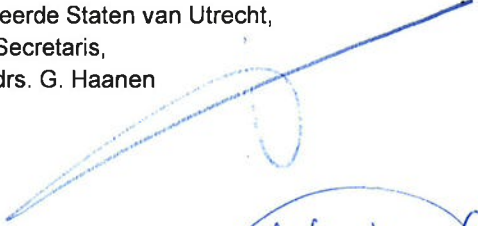
Echter als het Rijk blijft vasthouden aan deze ingeslagen weg, dan vinden wij - als achterblijvende partners - dat er gezamenlijk gezocht moet worden naar een oplossing die voor alle partijen een bevredigende, acceptabele situatie oplevert. Daarom willen we u nogmaals hartelijk uitnodigen om met ons hierover positief van gedachten te wisselen. Tegelijkertijd voelen we ons genoodzaakt om ook de Tweede Kamer te gaan informeren over onze zorgen met betrekking tot het uittredingsproces. Dit komt door de snelheid waarmee de randvoorwaarden voor de uittreding van het Rijk nu geregeld worden in de nieuwe Archiefwet.

Tot slot willen we u in deze brief er nogmaals op attent maken dat volgens artikel 36 van de gemeenschappelijke regeling HUA, de onderhandelingen en randvoorwaarden over uittreding plaatsvinden via het Algemeen Bestuur van HUA. En dat alle kosten die aan de uittreding zijn verbonden - ook op de langere termijn - toe komen aan de uittredende partner. Uw opmerking in uw brief (d.d.25 november 2022) waarin u aangeeft dat uw uittreding geen negatieve financiële effecten heeft, delen wij derhalve dus niet. Tegelijkertijd begrijpen we dat afstemming met een delegatie en/of voorbereidingsgroep van de Regionaal Historische Centra (RHC) noodzakelijk is om het uittredingsproces verder vorm te geven. Hopelijk dat uw initiatief om te komen tot een bestuursafpraak hier ook

behulpzaam in kan zijn, maar het vervangt voor ons niet de afspraken en het gesprek dat formeel met het Algemeen Bestuur van HUA gemaakt en gevoerd moeten worden.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Utrecht en Gedeputeerde Staten van Utrecht,
Burgemeester,
S.A.M. Dijkma

Secretaris,
drs. G. Haanen

Commissaris van de Koning,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen